

**NOVES DADES
SOBRE EL CASTELL D'ALTAFULLA
I EL LLINATGE DELS REQUESENS,
A TRAVÉS D'UN INVENTARI DEL 1506
I ALTRES DOCUMENTS
DEL NOTARI TARRAGONÍ JOAN COMES**

INTRODUCCIÓ

La informació relativa al castell que domina la vila d'Altafulla s'inicia el 13 de gener de 1059, amb una cita inclosa en la segona donació de Tamarit, juntament amb el Puig d'Ullastrell (Montoliu, a la Riera), efectuada per Ramon Berenguer I i Almodis a Bernat Amat de Claramunt i la seva muller Arsenda⁽¹⁾. Una altra notícia figura a la confirmació de la propietat de Puigperdiguers (Montornès) a Ramon Transunyer i la seva muller Rotlenda, datada el 23 de juliol de 1066. Localitzem al·lusions posteriors al terme d'Altafulla, el novembre de 1136, en què Folc Geribert en lliurà a l'arquebisbe Oleguer un alou, que abastava des dels molins a la platja, i el 1162, corresponent a la cessió de dues peces de terra a l'Hospital de la Seu barcelonina, per part de Pere de Barcelona i la seva dona Ermengarda⁽²⁾. L'anomenat *Llibre Blanch* de Santes Creus⁽³⁾ aplega també nombroses refe-

(1) La primera havia tingut lloc el 30 de març de 1055.

(2) Respecte als dos darrers documents, malgrat l'opinió generalitzada, J. MAS i Antoni VIRGILI creuen que no tenen a veure amb l'Altafulla del Baix Gaià, sinó amb un indret proper al riu Besòs, on existia una important concentració molinera (vegeu Antoni VIRGILI, *L'expansió i afermament del feudalisme al Baix Gaià (segles XI i XII)*, Centre d'Estudis d'Altafulla, 1991, pp. 62-64).

(3) Vegeu F. UDINA i MARTORELL, *El «Llibre Blanch» de Santes Creus (Cartulario del siglo XII)*, C.S.I.C., Barcelona, 1947, pp. 177-178, 182, 185 i 214; Josep IGLÉSIES, *La Reconquesta a les valls de l'Anoia i el Gaià*, Rafael DALMAU (Episodis de la Història, 40), Barcelona, 1963, pp. 27-29 i Antoni VIRGILI, op. cit., especialment pp. 47-54, 56-57, 61-65 i 97-100. Pel que fa a l'església altafullenca, figura registrada per primer cop a la nòmina de parròquies del bisbat de Tarragona de la butlla de Celestí III.

rències al territori altafullenc. Aquest fou transferit, al principi de la catorzena centúria, a la família Requesens⁽⁴⁾, la qual n'hauria estat la posseïdora fins que, el 28 de desembre de 1472, Lluís de Requesens i de Cardona la vengué, juntament amb la Nou de Gaià, al seu cosí Pere de Castellet i de Requesens⁽⁵⁾. Entre els anys 1669 i 1673 passà (per compra?) a mans del reusenc Francesc de Montserrat i Vives, primer marquès de Tamarit, a partir del 1681, com ho palesa encara l'escut nobiliari sobre la construcció d'Altafulla⁽⁶⁾. El castell continuà pertanyent posteriorment als Montserrat i, més tard, als seus hereus immediats, els Suelves, que encara en detenen la propietat.

Actualment l'edifici medieval presenta importants modificacions i ampliacions realitzades al llarg del temps. Ha estat a més força reconstruït,

(4) Pelai NEGRE PASTELL estableix el període comprès entre el 1324, en què la baronia d'Entença —a més del castell ribagorçà d'Entença i d'Altafulla, incloïa Falset, Móra, Tivissa, Siurana, Ulldemolins, Cabassers, Garcia, Marçà, Pradip i Colldejou—, després de ser incorporada a la corona (1321), formà part del comtat de Prades —lliurat a l'infant Ramon Berenguer, fill de Jaume II, que el permutà pel d'Empúries amb el seu germà Pere— i el 1359, corresponent a la primera menció de Lluís de Requesens (fill de Berenguer de Requesens i de Blanca de Montoliu) com a senyor del castell d'Altafulla. Hom desconeix, però, la forma d'adquisició del darrer, el 1324 —compra per Berenguer de Requesens i de Llorenç o el seu pare al sobirà, als antics senyors o donació reial?—. El succeí el seu fill, Lluís de Requesens i de Relat, que fou governador general de Catalunya i es mullerà amb Constança de Santa Coloma, de qui tingué Bernat († 1469, camarlenc i virrei de Sicília) i Galceran († 1465, arribà a ser lloctinent general de Catalunya). Bernat destacà per la seva activitat marítima i mercantil, a favor de la Corona i col·laborà amb Galceran, quan feia el cors. Fou ennoblit, juntament amb els seus germans i successors, el 1458. Al costat dels castells d'Altafulla i la Nou que adquirí, per dret hereditari, comprà a carta de gràcia, el castell de Castellet —el 28 de gener de 1460— i el castell i vila siciliana de Marsala —el 8 de maig de 1467—. Galceran, designat senyor del castell d'Altafulla i de la Nou el 1448, home ambiciós i de pocs escrúpols, suscità l'odi de l'oligarquia barcelonina, fins al punt de ser expulsat de Barcelona en diverses ocasions i àdhuc empresonat. Els seus incessants serveis als Trastàmara li reportaren un notable patrimoni, augmentat amb els negocis i la pirateria. Casat amb Elisabet Joan Dessoler, fou pare de sis fills i set filles. Fou hereva de Bernat, Joana Mateua de Requesens i de Montcada († 1520), desposseïda pel seu germà Lluís, el 1470, el qual, dos anys més tard, es despreguà dels béns guanyats judicialment (vegeu *El llinatge de Requesens*, «Anales del Instituto de Estudios Gerundenses», X [Girona, 1955], pp. 64-65). Com veurem més endavant, ignorem encara amb precisió com la senyoria d'Altafulla i la Nou passà primer a Lluís de Requesens i de Puigverd, fill de Bartomeu de Requesens —citat a les Actes Municipals de Tarragona el 10 de juny de 1399— i de Geraldona de Puigverd, el qual s'uní en matrimoni amb Violant, ja que iniciem la nostra investigació amb Pere de Requesens, confós segurament amb l'anomenat Pere de Castellet i de Requesens.

(5) Com tindrem ocasió de demostrar, aquesta notícia, aportada per Pelai NEGRE (op. cit., p. 79), repetida al volum esmentat de la col·lecció *Els castells catalans*, p. 16 i per altres autors posteriors no es correspon del tot amb les dades documentals que hem anat extreient.

(6) Sobre el domini senyorial de Francesc de Montserrat i Vives i els seus successors, vegeu el recent estudi de Salvador-J. ROVIRA i GÓMEZ, *El Marquesat de Tamarit (1681-1837)*, Centre d'Estudis d'Altafulla (L'Oliverot, 5), Altafulla, 1992.

ja que sofrí greus desperfectes a l'Edat Mitjana i durant les guerres dels Segadors, del Francès i la contesa civil del 1936-39. Serví d'allotjament a les tropes i els seus calabossos foren reutilitzats en múltiples ocasions. Hom el buidà, n'arrencà portes i finestres lliurant-les al foc, i, en època contemporània, li foren aplicats merlets, troneres i garites, per tal de conferir-li un aspecte més marcat de fortalesa⁽⁷⁾.

Si bé fins ara els comentaris de l'obra arquitectònica se centraven en la descripció de les façanes, del pati i de la seva galeria renaixentista, i en les dades ofertes per un breu inventari redactat entre els anys 1460 i 1467⁽⁸⁾, podem incrementar-ne el coneixement dels primitius espais interiors i del seu contingut, gràcies a un altre document similar del 1506.

SÍNTESI DE L'INVENTARI DEL 1506

Escrit entre el 26 d'octubre i el 28 de desembre de l'any indicat, recull tots els béns i heretat del difunt noble Pere de Requesens, senyor d'Altafulla. Fou encarregat al notari de Tarragona, Joan Comes, a instàncies de la seva germana, Isabel de Requesens, donzella, hereva i donatària i de la seva muller Violant. El manual on figura, que s'inicia el 1500 i acaba el 1520, és conservat a l'Arxiu Històric de Tarragona, juntament amb altres tres del mateix notari que el precedeixen, els quals ens han proporcionat valuoses notes complementàries, útils per a la comprensió dels lligams familiars i de la transmissió patrimonial⁽⁹⁾, ultra un gran nombre de dades específiques, més o menys marginals.

(7) Per a la història del castell, vegeu el volum IV de l'obra col·lectiva *Els castells catalans*, Rafael Dalmau, Barcelona, 1973, pp. 7-16 i la *Guia d'Altafulla (Tarragona)* de Salvador-J. ROVIRA i GÓMEZ, Institut d'Estudis Tarraconenses Ramon Berenguer IV (Els llibres de la Medusa, 2), Tarragona, 1980, pp. 17-18 i 31-32.

(8) Vegeu F. Xavier RICOMÀ VENDRELL, *Un inventario del castillo de Altafulla del siglo XV*, dins «Estudis Altafullencs», 2 (Altafulla, 1978), pp. 23-27.

(9) Els quatre manuals de Joan Comes abasten els següents marges cronològics: 1472-1499; 1489-1513; 1494-1519 i 1500-1520, respectivament (sig. 1-4), per la qual cosa, a l'hora d'introduir alguna cita concreta, ens limitarem a apuntar el número del volum i el foli o folis que calguin. El que ocupava la notaria de Tarragona fou nomenat oïdor de comptes de la ciutat els anys 1466-1467 (vegeu Francesc CORTIELLA i ÒDENA, *Una ciutat catalana a darreries de la Baixa Edat Mitjana*, Tarragona, Diputació de Tarragona, 1984, p. 236). El 26 de setembre de 1479 participà, com a cònsol en cap, en la rebuda de Ferran el Catòlic, quan entrà per primera vegada a la ciutat i fins i tot el 1497 un carrer duia el seu nom (vegeu Joan SALVAT i BOVÉ, *Tarragona antigua y moderna a través de su nomenclatura urbana (siglos XIII al XIX)*, Tarragona, 1961, pp. 509-510 i 512).

La relació comença, el 26 d'octubre, a la casa de Joan Bargueta, de la vila d'Altafulla, on el finat habità fins a la seva mort, a causa de la destrucció (esvoranc, bretxa o esfondrament parcial) produïda a la seva residència. A la cambra mortuòria, «cambra hon morí», només s'esmenta la roba de llit (fol. 100 v.).

La redacció prossegueix, al castell, entre les tres i les quatre de la tarda del 28 de desembre⁽¹⁰⁾, en presència del paraire Salvador Montoliu, del teixidor Joan Clofent i del dit Joan Bargueta. El recorregut, com és lògic, s'empren al pati interior, on són trobats: tres sarbatanes, un perol ple de vi, barres de cortinatge, una cadira, una taula i ordi, dins la sitja.

Hom passa després a l'estable, que dóna a l'entrada, on hi ha tancats tres animals.

A l'esquerra es troba el celler, que conté: dos tonells plens de vi, dues mitges bótes amb vi grec, dues bótes amb most, una altra amb vinas-sa, una mitja bóta de vinagre, dues bótes, una mitja bóta i tres carretells buits, una bóta esgavellada, una portadora, dos bancs, una conca, una caldera i uns estalvis.

A continuació del celler, hom entra a la presó, on són col·locades: nou gerres plenes d'oli, vint-i-cinc de buides i quatre barrils de salar peix.

En pujar l'escala, a mà dreta, se situen el pastador, en el qual s'anoten: una pastera, una caixa, un llit parat i un fogó i l'anomenada cambra de la volta, amb unes setanta quarteres de forment, dues estrades, que guarden mill i guixes, una caixa, un llit, dos matalassos, una gàbia, un lligador, un pom de pavelló i un retaule de pedra (fols. 101-101 v.).

A la sala o cambra major són apuntats: una estrada, dos tinells, tres cavalls, un cavallet de ferro i quatre mascles de sarbatana.

A la cambra de Sant Martí hi romanen: un cofre, una caixa, una estrada, un llit, una cadira, mitja taula i civada.

A la cambra gran o de la torre del mig s'hi anoten: un llit, amb la flassada i la vànova, una altra gàbia, llana burella, dos asts de ferro, quatre alabardes, un cortinatge amb el distintiu heràldic (quatre peres), un cabasset, una bavera, un cofre dins el qual es conserven: dos pavellons, un cortinatge amb les armes familiars, roba de vestir i un pom de pavelló, mig cofre amb cartes i capsetes, tres més amb: tovalles de campanya, llençols, un davant de llit, dos bancals, una portalera amb personatges i dues cobreatzembles de ras, una catifa, quatre llibres en català, un caixó ple de cartes i

(10) Aquest desig de precisar l'hora evidencia la creixent importància dels rellotges en la vida de l'època.

processos, un caixonet pintat, una paelleta, un retaule amb la Verònica, guixes i faves, i una post de vidre, sobre la qual s'arrengleren cinc fones, un pot, una pipa i una fruitera (fols. 102-102 v.).

Retornant al domicili de *Joan Bargueta*, on viu igualment la senyora Violant, hi localitzem: una pastera, amb dos sedassos i una escaleta, una caldereta, olles, bassines, uns canelobres, una taula de menjar i una altra de plegadissa, i, en una altra cambra: roba de llit, un arquibanc amb: tovalles, tovallons, una copa per a tenir-hi foc, una caixa que conté vestits, teles, un pal·li, flassades, un matalàs i un retaule de Sant Cristòfol. En una tercera estança s'hi descobreixen: una catifa, tovalles de campanya, coixins, un matalàs, un arquibanc per al pa, un retaule de Sant Onofre, un pal·li pintat i ballestes. A la torre de pedra, dita del cup, s'hi veuen en darrer terme: portadores, un semal, un brescat de cup, cànecs, un fes, destrals, retlles, cordes i un calderó per al pou (fols. 103-103 v.).

El document conclou fent esment de totes les propietats de la baronia d'Altafulla i de la Nou, sense detallar-les i d'un censal de la ciutat de Tarragona.

COMENTARI HISTÒRIC

El primer aspecte que reclama la nostra atenció és la identitat de tots els personatges mencionats. Pelai Negre Pastell, en una interessant per bé que defectuosa nota a peu de pàgina, aporta el resultat d'una investigació inèdita que li facilità Enric Mitjana, referent a la doble venda efectuada, el 28 de desembre de 1472, per Lluís de Requesens, baró d'Altafulla, l'Arboç i Castellet, senyor de la Nou⁽¹¹⁾, de l'illa de Pantelleria⁽¹²⁾ i senyor i castellà de la vila siciliana de Marsala⁽¹³⁾ (mort després de 1499)⁽¹⁴⁾, conseller reial

(11) Com ja hem assenyalat anteriorment, tot i que Bernat de Requesens i de Santa Coloma hagués nomenat la seva filla Joana Mateua de Requesens i de Montcada (mullerada amb el valencià Galceran Lluís de Requesens i de Cardona) hereva de les baronies d'Altafulla, la Nou, l'Arboç i Castellet, el seu germà aconseguí de guanyar-les en plet (1470).

(12) L'havia adquirit per compra a Joan de Bellví i de Cardona, el 1489, ratificada el 1492, en què n'assumí el senyoriu el seu fill Joan.

(13) La seva possessió es remuntava a la compra realitzada pel seu pare Bernat, el 8 de maig de 1467.

(14) La imprecisió relativa a la data de la seva defunció apareix expressada al vol. 12 de la *Gran Enciclopèdia Catalana*, pp. 499-501, a l'article dedicat al llinatge Requesens per Armand de FLUVIA, Max CAHNER i M. Mercè COSTA. Nogensmenys, podem afirmar que el 1507 encara vivia, a l'illa de Sicília, segons ens informen tres documents complementaris, del 22 d'agost

i camarlenc, fill de Bernat de Requesens i de Beatriu Coloiria Caterina de Cardona⁽¹⁵⁾ i mullerat amb Joana de Centelles-Ventimiglia: d'una part, la baronia de Castellet al seu germanastre Guillem de Peralta, comte de Caltabellota (fill del primer enllaç de la seva mare amb Antonio de Luna-Peralta) i d'altra, Altafulla i la Nou al seu cosí Pere de Castellet i Requesens⁽¹⁶⁾, fill de Balasc, baró de Castellet i a Isabel, filla de Lluís de Requesens, senyor d'Altafulla i de la Nou. Si féssim cas d'aquesta informació, inferiríem que segurament es degué veure forçat a desprendre-se'n, a més de la llunyania en relació amb l'indret on estava establert, pel seu desig de subvenir a les despeses de la monarquia i pels diners que se li reclamaven sobre la vila de Marsala. Tanmateix, les circumstàncies i els protagonistes reals semblen diferir del que breument acabem d'exposar.

Pere, Francina i Isabel de Requesens

El document que estudiem ens cita el recentment traspassat Pere de Requesens i les seves muller i germana, Violant i Isabel, respectivament. A partir de la revisió sistemàtica dels quatre manuals del notari tarragoní Joan Comes que s'ocupà de l'inventari, ens ha estat possible de descobrir alguns importants antecedents de la redacció del text, a més de diversos documents posteriors on seguim constatant la intervenció de membres de la família Requesens.

d'aquell any, escrits al castell de Constantí i als Mangons, «*in termino de Mangonibus*» (2, fols. 237-238 v.), pels quals l'arquebisbe tarragoní Gonzalo Fernández de Heredia, «*Reverendissimus dominus Gondisalvus Ferrandez de Heredia, Tarraconensis ecclesie Archiepiscopus*» reconeix deure dues-centes cinquanta lliures –a retornar abans de l'agost següent– al noble Perot de Castellet, amb domicili a Tarragona i Barcelona–, que les hi avança el mateix dia, per tal de satisfer la quantitat reclamada per Pere Agustí, mestre racional del rei Ferran II a Sicília, a través del seu procurador Lluís de Requesens, «*ad opus et pro necessitate solvendi magnifico Petro Augustino, magistro rationali domini Regis, in regno Sicilie et pro eodem domno Ludovico de Requesens, in dicto regno Sicilie populo illius legitimo procuratori*» (fol. 237).

(15) Encara que, segons P. NEGRE PASTELL, un document, datat el 27 de setembre de 1463, l'anomena fill natural del camarlenc i virrei de Sicília, Bernat de Requesens. Podem afegir que devia haver nascut a l'illa esmentada, com es dedueix de dues altres cites documentals del 26 de gener de 1472 –data en què residia a Palerm– i del 23 de juliol de l'any següent, que el fan natural de Sicília i sicilià, respectivament (op. cit., pp. 77-78).

(16) Tot i que no hem pogut localitzar amb exactitud aquest parent, sospitem que, o bé es tracta de Perot de Castellet i Requesens o bé, més probablement, de Pere de Requesens, l'inventari del qual comentem, degut a la confusió del nom i del primer cognom, la qual cosa no ens ha d'estranyar, si tenim en compte la complexitat dels tradicionals enllaços familiars, a fi de recuperar el patrimoni original, mitjançant successives reunificacions dels béns distribuïts per donacions, herències, compra-venda o altres causes.

El 2 de febrer de 1491, Isabel retorna a Pere el castell d'Altafulla i el lloc de la Nou, que aquest li havia donat el 24 d'octubre de 1486⁽¹⁷⁾ *«Magnifica dompna Ysabel de Requesens, domicella, filia magnifici dompni Ludovici de Requesens, quondam domini de Altafulla et domine Yolantis eius uxoris defunctorum... donavit, restituit et tornavit magnico domino Petro de Requesens, jermano suo hiis presenti omnem illam donationem quam sibi fecerat dictus donatarius de ipso castro de Altafolea et de loco de la Nou, cum omnibus redditibus et iuribus ipsorum»*, per tal de satisfer la llegítima paterna i materna *«ratione legitime paterne et materne et suplementi earumdem...»*. La impossibilitat de fer-ne efectiu el pagament al seu moment, substituïda provisionalment per béns mobles i immobles, fa comprensible aquestes dues operacions consecutives. Resulta, però, una mica curiosa la clàusula al·lusiva a la renúncia del privilegi militar⁽¹⁸⁾.

Com veiem, s'expressa que el pare, Lluís de Requesens, casat amb Violant, havia estat senyor d'Altafulla⁽¹⁹⁾, i alhora s'afirma que l'herència procedeix d'ambdós progenitors, *«ob hereditate et bonis dictorum parentum»* (fol. 10 v.). Així mateix, resta aclarit que Pere i Isabel en són els fills, als quals hem d'afegir una altra dona, Francina, que morí a Barcelona, soltera

(17) 2, fols. 10-11. El document de donació fou efectuat al castell de Tamarit per Joan Balaquer, vicari i notari de la seva església, en lloc del rector Antoni Ballester. La data és força significativa per escatir amb una certa aproximació la del traspàs dels pares, que encara podem precisar més, si considerem que, el 1465, el llibre de censals de Tarragona situa els hereus de Lluís Requesens entre els principals creditors de la ciutat (vegeu Francesc CORTIELLA i ÒDENA, op. cit., p. 235). Quant a la restitució, els drets reials de la qual ascendiren a cinc-centes monedes d'or (florins), comptà amb la presència de fra Francesc Benet, prior del monestir tarragoní de Predicadors i del parent Perot de Castellet, domiciliat a Tarragona, com a testimoni. Respecte al darrer, Francesc CORTIELLA esmenta també un Lluís de Castellet, el 1465, com a creditor municipal (ibidem), que potser coincideix amb el «mossèn Castalet» que figura consignat a l'inventari del castell d'Altafulla, el 2 de juny de 1467 o amb un familiar seu molt proper (vegeu F.-Xavier RICOMÀ, op. cit., p. 27). En una nota anterior ja hem pogut adonar-nos de la destacada activitat creditícia dels Castellet, comuna als Requesens, en comentar el préstec atorgat per Perot de Castellet a l'arquebisbe aragonès Fernández de Heredia.

(18) Potser fou assumit per algun altre familiar, com per exemple l'esmentat Perot de Castellet, que apareix consignat en una relació dels representants del braç militar a Tarragona, el 10 de setembre de 1500 (2, fol. 130 v.).

(19) El fet que la senyoria d'Altafulla recaigués, prèviament al 1486, en la persona de Lluís sembla plenament contradictori amb la possessió de la mateixa per part de Pere de Castellet, si atenem a la nota de Pelai NEGRE. D'altra banda, podem afirmar que el senyor d'Altafulla, a què fa al·lusió l'inventari de béns del 1460-1467, *«divendres, a V de maig, lo senyor partí de Altafulla»*, com suposà RICOMÀ (ibidem), devia ser Bernat, que potser es veié forçat a abandonar la vila per qüestions de seguretat —el 1471 una guarnició s'allotjà al castell—, i que hi retornà, el 2 de juny de 1467, poc després de formalitzar la compra de Marsala, el 8 de maig precedent. Hom creu que acabà els seus dies a l'Arboç, vila que també havia adquirit (vegeu Pelai NEGRE, op. cit., p. 74).

i sense testar, el 1492. Un document, redactat al castell de Tamarit, el 20 de març de l'any esmentat, recull la procura realitzada per Pere de Requesens, ja considerat «*dominus de Altafolieo*», a favor del seu parent Berenguer Joan o Joan Berenguer de Requesens († v 1509), «*nobilem dompnum Berengarium de Requesens, Barchinone populatum*», fill de Galceran i d'Elisabet Joan, per tal que s'encarregui de recuperar, en el seu nom, tots els béns —roba, diners, anells amb pedres i altres joies— de Francina i els drets de què gaudia, «*ad petendum, recuperendum recuperandum et habendum omnes et quascumque res raupas et bona mobilia, aurum, argentum, anulos lapidisque pretiosos et alia jocalia et quelibet iura que fuerunt magnifice dompne Francina de Requesens, domicelle, eius sororis jermane cui tanquam ab intestato defuncte*»⁽²⁰⁾.

El testament de Pere de Requesens

Sens dubte hem de destacar també l'interès del testament de Pere de Requesens, ordenat el 31 de desembre de 1496⁽²¹⁾, quan se sentia greument malalt, «*Nos, Petrus de Requesens, nobilis dominus castri, ville et termini de Altafolea et loci de la Nou, Archiepiscopatus Tarraconensis, gravi infirmitate detentus, de qua mori timemus..., nostrum facimus et ordinamus ultimum testamentum*» (fol. 45). Aporta els noms dels seus marmessors: fra Francesc Benet, professor de les Sagrades Escripures i prior de Sant Domènec⁽²²⁾, la seva cosina germana, Elisabet de Requesens i d'Icart, muller de Gabriel Joan Icart, senyor de Torredembarra⁽²³⁾ i la seva germana Elisabet de Requesens,

(20) Assisteixen com a testimonis Miquel Gibert, rector d'Altafulla i Joan Bonet, prevere de la Seu de Tarragona (2, fol. 25 v.).

(21) 1, fols. 45-46.

(22) El mateix que havia actuat de testimoni en l'acte de renúncia d'Isabel de Requesens.

(23) «*Elizabetem de Requesens et de Ycart, uxorem magnifici domni Gabrielis Joannis Ycart, militis, domini loci Turrisdenbara, consobrinam germanam*» (fol. 45). El 21 de febrer de 1509, en constituir procurador seu i del marit el notari de Tarragona Pere Joan Ortells, consta identificada de la següent manera: «*Nobilis domna Elizabet de Ycart et de Requesens, uxor magnifici domni Gabrielis Joannis de Ycart, domicelli, Barchinone domiciliati, domini castrorum de Vespella, in vicaria penitense et de Montoliu ac de Ferran, in vicaria Tarracone situatorum*» (fol. 251 v.), amb els testimonis Jaume Burgos, prevere comensal de la Seu tarragonina i Joan Ferrer, senyor de Riudecols. La retrobem finalment, el mateix dia, com a hereva del donzell Requesens de Castellví, nomenant novament procurador seu Pere Joan Ortells, juntament amb Antoni Barceló, «*Predicta nobilis domna Elizabet de Ycart et de Requesens, tanquam heres domni Requesens de Castellví, quondam domicelli Tarracone cum illius testamento*» (fol. 252). Hem localitzat també una referència al germà menor d'Elisabet, en un document del 12 d'agost de 1501, per mitjà del qual Elionor de Sabastida i Hostalrich, muller de Dimes de Requesens —mort cap el 1520, fou senyor de Montisano i alcaide de Salses— «*Elionor, uxor nobilis dompni Dime de Requesens*», com a procuradora general del seu marit, reconeix a Caterina I de Navarra, «*Illustrissime domine Catarine Dei gratia regine Navarre, comitisse de Foix, domine de Bearn et vicecomitisse Castriboni et universitatibus et singularibus personis villarum, locorum et*

soltera, a fi que disposin de l'herència, seguint les seves últimes voluntats. En primer lloc, els encomana que paguin tots els deutes. A continuació, manifesta les condicions de l'enterrament, auster «*sine pompa, vexillis, insignis et armis*» i emprant el sepulcre dels Requesens, a la capella de la Verge Maria de l'església tarragonina de Sant Domènec, «*in ecclesia predicti Monasterii Sancti Dominici Predicatorum observantie tarraconensis, ad quam volumus et mandamus atque iubemus deferri et sepelliri in tumulo capelle beate Virginis Marie ibidem fundate per los Requesens*» (fol. 45 v)⁽²⁴⁾. Per a les despeses de les exèquies llega quaranta lliures i les que calgui de més, deu de les quals han d'anar destinades a ornaments per a la capella de la Verge Maria de l'església parroquial d'Altafulla, «*Item de eisdem quadraginta libris legamus sive dimittimus capelle beate Virginis Marie ecclesie parochialis dicti mei castri et ville de Altafolea decem libras eiusdem monete (barcelonesa) quas volumus distribuantur in ornamentis dicte capelle ad cognitionem dictorum meorum manumissorum*» (ibidem). Finalment institueix la seva germana ja esmentada, Isabel de Requesens, hereva universal de tots els seus béns, segurament quasi els mateixos que ella li havia restituït el 2 de febrer de 1491. Els testimonis escollits són: Perot de Castellet, el donzell Lluís Icart⁽²⁵⁾, Guillem de Pedralbes «*artium et medicine magister*», els mestres cirurgians Antoni Vidal, Bartomeu Bes⁽²⁶⁾ i Bartomeu Patau, a més de l'escrivà de Tarragona Ciprià Tous. La presència de quatre metges, tres d'ells cirurgians, ens dona una idea de

terrarum dicti vicecomitatus Castriboni» haver rebut, de mans del seu conseller i procurador Salvador Trago, «*militis et in iure doctoris*» quatre-centes lliures barceloneses, corresponents a una part de la liquidació d'un censal mort (3, fols. 19-19 v). No hem de descurar que la sobirana, que havia heretat Navarra i Foix del seu germà Francesc I Febus, era neboda de Lluís XI de França, el qual havia donat suport militar a Joan II, a canvi de la hipoteca dels comtats de Rosselló i Cerdanya.

(24) El convent dels Pares Predicadors es trobava situat, des del segle XIII, extramurs, a la banda de l'actual Camp de Mart. Durant la segona meitat del segle XV, a causa dels greus disturbis que sacsejaven les terres catalanes, els dominics es traslladaren temporalment a la plaça del Pallol. El 17 d'octubre de 1462 en llur antiga residència s'hi instal·laren el comte Gastó IV de Foix i Poncet de Ribera, amb una part de l'artilleria que acompanyava Joan II i Pere d'Urrea. A la fi del segle XVII, després de diversos canvis de lloc dels frares, Sant Domènec fou reedificat a la plaça de la Font (vegeu Francesc CORTIELLA, op. cit., p. 352 i Joan SALVAT i BOVÉ, op. cit., pp. 94-95).

(25) Era el fill d'Elisabet de Requesens i de Gabriel-Joan d'Icart, baró de Torredembarra, que, el 19 d'abril de 1523, aconseguí de la Corona la totalitat de la jurisdicció de la vila.

(26) Un Bartomeu de Bas apareix citat per Francesc CORTIELLA i ÒDENA, entre 1413 i 1488, com a cònsol, conseller de mà mitjana i major, mostassaf i clavari (op. cit., pp. 40, 44, 74-75, 86, 104-105, 260, 267, 356, 408, 413, 422, 427 i 433) i participà en els actes de beninguda al rei Ferran el Catòlic, organitzats el 26 de setembre de 1479, quan aquell visità Tarragona, mentre que Antoni Vidal és registrat durant les cerimònies en honor dels Reis Catòlics, el 10 de novembre de 1491 (A.H.T., *Llibre del Consolat*, citat per Joan SALVAT i BOVÉ, op. cit., pp. 509-512).

l'estat crític de Pere, que potser fins i tot arribà a ser operat. Incorporada a peu de pàgina⁽²⁷⁾ localitzem la següent anotació posterior:

«Die lune XXVI^a octobris anno a Nativitate Domini M.D.VI., mortuo ipso domino Petro de Requesens, testatore in dicto loco de Altafolea, instante et requirente dicta domina Ysabele de Requesens, herede, fuit lectum et publicatum et in romancio explanatum presens testamentum, presentis Joanne Malgosa⁽²⁸⁾, cive Tarracone et Salvatore Montoliu dicti loci de Altafolea, pro testibus ad hec vocatis et assumptis per me Joannem Comes, notarium presentis testamenti».

Aquesta postil·la, com és lògic, coincideix en la data amb l'inici de l'inventari del patrimoni deixat per Pere de Requesens. Isabel, com a hereva universal i marmessora del difunt, estava obligada a requerir, immediatament després de l'òbit, l'actuació del notari, per tal de registrar acuradament el conjunt del llegat testamentari.

El 3 d'octubre de 1501 retrobem Pere de Requesens, senyor d'Altafulla, nomenant procuradors seus Miquel Sobirats, prevere de Barcelona i el tarragoní Joan Malgosa⁽²⁹⁾.

Donació d'Altafulla i la Nou a Perot de Castellet i de Requesens, feta per Isabel de Requesens

Al mas Rabassa, *«in manso d'en Rabassa, termini de Tamerito»*, l'1 de desembre de 1506, és a dir transcorreguts pocs dies de l'inici de l'inventari, Isabel de Requesens, que es presenta com a filla de Lluís de Requesens, senyor de Monnars i de Violant, a causa dels vincles familiars amb Perot de Castellet⁽³⁰⁾, *«Nobilis domina Ysabel de Requesens, domicella, filia nobilium*

(27) Fol. 46.

(28) Joan Malgosa figura citat per Francesc CORTIELLA i ÒDENA, com a clavari, receptor i oïdor de comptes, del 1462 al 1471 (op. cit., pp. 236-237, 260 i 439) i per Joan SALVAT i BOVÉ, en la descripció de l'arribada a Tarragona de Ferran el Catòlic (1479), sol i en companyia de la reina (10 de novembre de 1481) (ibidem). Els anys 1459-1460, localitzem també Antoni Malgosa, nomenat mestre d'escola (vegeu Francesc CORTIELLA, op. cit., p. 298).

(29) 2, fols. 144 v.-145.

(30) Segurament fill d'Elisabet de Requesens —descendent al seu torn de Contança de Santacoloma, castilana de Santa Coloma de Farners i de Lluís de Requesens i de Relat— i de Balasc de Castellet, es mullerà amb Anna d'Icart (germana de Gabriel Joan d'Icart, baró de Torredembarra?), amb la qual tingué tres fills: Violant —futura esposa de Riambau de Corbera i de Sant Climent i de Santa Coloma, senyor de Llinars del Vallès—, el clergue Perot —sagristà major de la Seu tarragonina, prior de Sant Miquel del Fai, abat de Sant Martí del Canigó i bisbe d'Urgell (1561-1571), lluità activament contra la vinguda d'hugonots des de França a la diòcesi que regia— i Lluís —que es casà amb Magdalena d'Oms— i féu testament el 19 de novembre de 1522

domni Ludovici de Requesens, domini del Muñàs et domine Yolantis eius uxoris, defunctorum, ob bonum amorem quem gerit erga nobilem dominum Perotum de Castellet et sanguinis vinculum quod inter ipsos est» fa donació «*inter vivos*» de les seves propietats⁽³¹⁾, amb reserva de cinquanta lliures barceloneses i de dos censos de deu i vuit sous, respectivament⁽³²⁾. A més, Perot de Castellet resta obligat a donar-li cada quatre mesos dotze lliures per a la seva manutenció, quantitat que satisfà el mateix dia⁽³³⁾. A la fi del document s'especifica la suma pagadora per drets reials, cinc-centes monedes d'or o florins, que percep Enric de Banyuelos, de l'ordre de Montesa, germà del donzell Gonçalo de Banyuelos, lloctinent i procurador del rei, «*Enricus de Banyuelos, ordinis milite de Muntesa, locumtinens magnifici domini Gondisalvi de Banyuelos, domicelli, fratris mei et jermani, procuratoris regii civitatis et campi Tarracone*» (fol. 99)⁽³⁴⁾, a través del procurador d'Isabel, Tomàs Ballester de Tarragona. La relació de testimonis, seguida de la data de conclusió, el 27 d'abril de 1507, comprèn: Joan Malgosa, Gaspar Rabaça, «*de dicto manso*», Joan de Lluçà, que viu amb Francesc Jeroni March, senyor de Castelldefels, Galceran de Barberà, donzell i Jeroni de Cortabella, originari de Barcelona, els dos darrers habitants de Tarragona. L'anterior document determinà que en

(vegeu Antoni VIRGILI, *Lluís de Castellet, senyor d'Altafulla i la Nou*, «Estudis Altafullencs», 13 (1989), pp. 5-27). Habitant de Tarragona, comparteix aquest domicili amb Barcelona, a partir de 1507, com veiem en un document del 22 d'agost d'aquell any (fol. 237) i en un altre del 4 d'octubre del següent (fol. 249 v), en el qual nomena procurador seu el noble Galceran de Queralt, de Santa Coloma de Queralt. Amb cognom idèntic podem citar el 1465 Lluís de Castellet, mencionat al llibre de censals (vegeu Francesc CORTIELLA, op. cit., p. 235) i Anna de Castellet, segons indica Joan SALVAT, a partir d'un document del 28 de juliol de 1525 (op. cit. p. 209). Els errors generats per la diferenciació entre Pere de Castellet i Requesens i Perot de Castellet, els quals, basant-nos en l'anàlisi dels documents aportats, creiem que constitueixen una mateixa persona, «*miles atque nobilis dominus castri, et locorum Altafulla et de la Nou*» (gener de 1474), determinaren que fins i tot en la mateixa línia successòria hom apuntés com a avi Pere de Castellet i de Requesens, seguit del seu fill Francesc i del nét Perot de Castellet, la qual cosa és incompatible amb les dades que hem esbrinat (vegeu *Els castells catalans*, p. 13 i VIRGILI, *ibidem*).

(31) 2, fol. 225 v. i 3, fols. 97-99 v.

(32) Un de Francesc Tallada, de Tarragona, sobre un alberg que pertangué a Orta —Bernal Orta, cònsol i nomenat hospitaler el 26 de març de 1421?, segons CORTIELLA, op. cit., p. 415— i un altre de Francesc Trens, notari, referent a una vinya del mas d'en Garriga.

(33) 2, fol. 25 v.

(34) En relació amb Gonzalo de Bañuelos, podem aportar la següent notícia curiosa, del 24 de març de 1491 (fol. 12 v.).

«*Instrumentum possessionis tradite domino Gondisalvo de Banyuelos de domibus que fuerunt Pauli de Tolosa, minoris natu, sitis in vico maiori Tarracone, per receptorem Inquisitionis, Jacobum de Laran y de Arenes, prout in cedula*».

A la recepció de Ferran el Catòlic a Tarragona, el 26 de setembre de 1479, Pau de Tolosa és anotat com a veguer, a l'ensens del donzell Berenguer de Castellví (vegeu Joan SALVAT i BOVÉ, op. cit., p. 509).

un altre del 13 d'octubre de 1510, referent a un censal mort, Perot de Castellet fos presentat com segueix: «*Nobilis dominus Perotus de Castellet, ut possidens et successor bonorum et iurium nobilis Petri de Requesens, domini de Altafolea*» (fol. 260).

Violant de Muntanyans

Si bé l'inventari no precisa l'origen de la dona de Pere de Requesens, l'al·lusió a les seves armes, quatre peres, visibles en un cortinatge verd⁽³⁵⁾ i en un altre de bri de cànem, amb els motius calats, ens podrien deixar sospitar que pertangués al llinatge Perellós. Els seus membres, des de la concessió, el 1366, del vescomtat de Rueda a Francesc de Perellós, s'anomenaven vescomtes de Rueda (o Roda) i Perellós, la qual cosa explicaria que, en lloc de les tres peres dels Perellós⁽³⁶⁾, se n'assenyalin quatre, ja que el distintiu de Roda era el camper sembrat de peres⁽³⁷⁾. Tot i que ignorem el grau de parentiu amb l'esmentada família, esdevé versemblant de suposar que Violant es trobés vinculada amb el matrimoni constituït per Francina de Perellós i de Fluvià († d 1483), vescomtessa de Rueda i Perellós⁽³⁸⁾ i Pere de Torrelles, baró de Torrelles.

Sortosament, un document del 19 de gener de 1507 ens revela que la vídua de Pere de Requesens, Violant de Muntanyans, «*Nobilis domina Yolans de Requesens, aliter de Muntanyans, uxor relicta nobilis domni Petri de Requesens, domini de Altafolea*» nomena procuradors seus els donzells Bernat Joan de Tamarit i Galceran de Barberà, juntament amb el prevere Jaume Nicolau, els tres habitants de Barcelona⁽³⁹⁾. Resulta evident la relació amb la segona muller de Berenguer Joan de Requesens, Elisabet de Corbera-Campllong, baronessa de Púbol, vídua de Muntanyans o, segons Pelai Negre Pastell, filla d'Arnau Guillem de Muntanyans, senyor d'Horta, per dret propi i de Púbol, pel de la seva dona⁽⁴⁰⁾, amb la qual estava casat el 1476.

(35) Juntament amb l'escut de Pere de Requesens. També se'ns diu que ambdós distintius heràldics figuraven en un bancal de colors i en dues cobreatzembles.

(36) Els sis escuts que ornem la llosa sepulcral de Violant de Perellós, abadessa de Vallbona de les Monges (1419-1422), en presenten tres en triangle, amb la cua cap amunt o capgirades.

(37) Vegeu MARTÍ de RIQUER, *Heràldica catalana des de l'any 1150 al 1550*, 2 vols., Edicions dels Quaderns Crema, Barcelona, 1983, pp. 274-275, 396 i 533.

(38) Filla de Francesc II de Perellós i de Rocabertí, dit de Fenollet (mort el 1466) i d'Agràida de Fluvià, havia estat casada per primera vegada amb Crisògon Andreu de Centelles, baró de Centelles.

(39) 2, fol. 226 v. Intervenen com a testimonis Joan Malgosa de Tarragona i Mateu Solsona, mestre de cases d'Altafulla.

(40) Op. cit., p. 125.

Recordem finalment que, el 1405, Martí I l'Humà havia venut el castell penedesenc de Castellet a Pere de Torrelles i de Blanes (mort el 1410), pare precisament del segon espòs de Francina de Perellós i que, dins l'actual municipi de Castellet i la Gornal, existeix el santuari de la Mare de Déu de Montanyans.

Joan Bargueta

En darrer lloc, cal fer esment de Joan Bargueta, que cedí part de la seva casa per acollir els senyors d'Altafulla, el qual devia estar relacionat amb Tarragona, on trobem els mercaders Pere⁽⁴¹⁾ i Miquel Joan⁽⁴²⁾ Bargueta. El 23 de febrer de 1491, «*domnus Johannes Bargueta, minor de Altafoleo*» reconeix deure set lliures barceloneses al mercader tarragoní Pere Lor, deute que torna a figurar expressat el 26 de març següent⁽⁴³⁾. El descobrim també actuant com a testimoni el 3 d'octubre de 1501⁽⁴⁴⁾.

Repercussions de la guerra de Catalunya

Ressaltam novament el fet que el senyor d'Altafulla, juntament amb la seva dona, no s'hostatjaven al castell, sinó en una casa de la vila, degut al mal estat d'aquell (afectat per alguna bretxa o ensorrament), segons s'especifica a l'inventari, «*propter dirruptionem sui castr*», segurament derivat dels repetits atacs contra els seus murs, durant l'agitada període precedent⁽⁴⁵⁾. En relació amb aquests esdeveniments, Francesc Cortiella ens as-

(41) Francesc CORTIELLA comenta que, l'abril de 1462, actuà de portaveu davant la reina Joana Enríquez i l'arquebisbe, per tal de comunicar-los la decisió presa per la ciutat de fer suspensió de pagaments (op. cit., pp. 178 i 439). Apareix igualment citat el 13 de juliol de 1489, al Manual del notari tarragoní Joan Comes (2, fols. 4 v. i 5 v.). Finalment, en dues ocasions, localitzem «en Bargueta» com a dipositari de béns de l'arquebisbe Pere d'Urrea, distribuïts entre Tarragona, Escornalbou i el castell de Constantí (1, fols. 28-30 v. i 3, fols. 21-22), un estudi dels inventaris dels quals tenim en preparació.

(42) Destacà a la seva època per la riquesa que arribà a acumular, fins al punt que el carrer on vivia —corresponent al tram del de Cuirateries, entre el de Calderers i el de Ventallols— n'adoptà el nom. Fou conseller de la ciutat i lliurà la botiga i l'hort que posseïa al port per hostatjar el rei Ferran el Catòlic, el 15 de juliol de 1507. Degué morir abans del 1525 i ser succeït per Miquel Joanet Bargueta (vegeu Joan SALVAT i BOVÉ, op. cit., pp. 208-209).

(43) 2, fols. 12-12 v.

(44) 2, fol. 145.

(45) Els desperfectes devien haver-se produït arran dels cruels esdeveniments ocorreguts a la segona meitat del segle XV —guerra civil en temps de Joan II i guerres dels remences—. En aquest sentit, recordem que, el 10 de setembre de 1471, després d'alguns dies de setge i bombardeig, l'host del principat retingué el castell de Tamarit (V. A. ROVIRA i VIRGILI, *Història Nacional de Catalunya*, vol. VI, Eds. Pàtria, Barcelona, 1931, p. 579).

sabenta que, el 1471, després de diverses sol·licituds d'ajuts pecuniaris a la ciutat de Tarragona, per part de Joan II, a fi de pagar les despeses de la guerra, els diputats reialistes demanaren quaranta lliures per a la guarnició d'Altafulla⁽⁴⁶⁾. El Consell respongué positivament, entenent que era de gran profit per a la ciutat⁽⁴⁷⁾, partidària del sobirà, arran de l'enèrgica actuació en terres tarragonines del prelat d'origen aragonès Pere d'Urrea, de la família dels senyors d'Épila, vescomtes de Rueda, «més polític i militar que arquebisbe», amb paraules de l'autor esmentat⁽⁴⁸⁾.

Si ens fixem en l'inventari dels anys 60, sembla intuir-se que en aquella època el castell encara era habitat, ja que hi trobem llits parats, se'ns descriuen els atuells de cuina i les provisions de vi, gra i farina. En relació amb el text que analitzem, comprovem la utilització parcial del conjunt arquitectònic, per a emmagatzemar-hi el fruit de les collites i tancar-hi els animals.

L'herència dels Requesens degué passar posteriorment a Lluís de Castellet i d'Icart —fill de Perot de Castellet i de Requesens i germà de Violant i del clergue Perot—, el testament del qual ha estat recentment estudiat⁽⁴⁹⁾.

DEPENDÈNCIES DEL CASTELL I DE LA CASA DE JOAN BARGUETA

Pel que fa a la distribució interior, la comparança entre els dos inventaris conservats permet d'identificar diferents estances i el seu ordre de distribució, que, de baix a dalt, aniria com segueix: el vestíbul, obert pels dos costats, amb l'estable a la dreta i el celler a l'altra banda⁽⁵⁰⁾, contigua al

(46) No cal insistir en la reiterada constatació que els Requesens eren clars defensors de Joan II.

(47) Op. cit., p. 256-257.

(48) Op. cit., p. 297.

(49) Vegeu l'article citat d'Antoni VIRGILI, el qual, seguint el text de *Els Castells Catalans* (p. 13), intercalà Pere de Castellet i de Requesens i un tal Francesc, més problemàtic, entre Lluís de Requesens (interpretat com el fill de Bernat i de Beatriu Coloira Caterina de Cardona) i Perot de Castellet, que, un cop confrontats els diferents documents utilitzats, estímem personatges inexistents.

(50) Al llibre de Joan CARNICER TORRENT i Josep BORRELL GARCIA PONS, *Altafulla: De portes endins*, Centre d'Estudis Altafullencs, Altafulla, 1992, podem descobrir-ne la porta d'arc rebaixat (p. 134).

Foto 1. Façana de ponent del castell d'Altafulla, on distingim el terrat i el conjunt de les torres. (J. Serra).

Foto 2. Detall de la torre dita «del Cup» de Ca Gatell, casa que, al principi del segle XVI, devia pertànyer a Joan Bargaeta, en la qual visqué durant un temps, i morí el noble Pere de Requesens, senyor d'Altafulla i de la Nou. (J. Serra).

qual hi havia la presó⁽⁵¹⁾, el pati, amb un pou i una sitja⁽⁵²⁾, l'escala i, al primer pis, el pastador (disposat a la dreta), la cambra de la volta (també a la dreta)⁽⁵³⁾, la sala, la cambra de Sant Martí, inclosa dins l'anterior i la cambra gran o major, dita de la torre del mig. Hem d'afegir-hi finalment la cuina, el rebost i les cambres de les torres del terrat, així anomenades perquè s'hi accedia des d'aquell nivell⁽⁵⁴⁾.

Quant al domicili de Joan Bargueta, la importància del qual queda reflectida per l'ús d'un plural, «*in domibus Joannis Bargueta*», s'hi assenyala la cambra on morí Pere de Requesens, altres dues més i la torre de pedra anomenada del cup⁽⁵⁵⁾, dada que ens fa sospitar que es tractaria de l'actual casa Gatell⁽⁵⁶⁾.

ANÀLISI DEL SEU CONTINGUT

Quant als objectes esmentats, podem agrupar-los, tenint en compte llur funció o material. Les peces del mobiliari, tot i no ser escasses, no semblen evidenciar gaire luxe: vuit caixes —una de noguer, dues de blanques i sis en mal estat (només una amb coberta)—; sis cofres: un amb pany, un altre de gran, verd, tres de morats i verds i la meitat d'un altre de groc; un caixó i dos caixonets —un de pintat—; quatre estrades: tres de dos calaixos —una de groga— i una de tres —grogua i aixafada—⁽⁵⁷⁾; dos tinells⁽⁵⁸⁾ o apa-

(51) L'inventari del segle XV al·ludeix a la «cassa de la presó», les escales de la qual són visibles en una fotografia de l'op. cit., p. 132.

(52) Com és obvi, en tractar-se d'una propietat particular, aquest ha estat l'ambient més difós per les imatges (vegeu op. cit., pp. 131-134).

(53) Hem de situar-hi la darrera capella o lloc de culte, que devia ocupar-ne un sector, on estaven emplaçats un retaule de pedra, amb el crucifix i dues imatges. A l'inventari antic s'especifica que el senyor vol que un dels catorze tapits inventariats a la cambra de la volta serveixi per a l'altar i l'altre per al seu ús.

(54) Aquests espais només consten a l'inventari vell.

(55) Tinguem en compte la seva perduració en el carrer del Cup.

(56) Pertanyent a la família Baldrich-Boxó, diversos detalls n'han estat reproduïts recentment al llibre ja citat *Altafulla: De portes endins*, pp. 33-41.

(57) Josep MAINAR, al capítol que dedica a l'arca, el cofre i la caixa, comenta el costum de pintar aquest tipus de mobles —habitualment proveïts de pany— o de revestir-los de cuir, canemàs, vellut o altre teixit valuós. Quant a les estrades o *estrados*, afirma que eren semblants als bancals o caixes baixes amb calaixos, disposats entorn del llit, ja que, «coberts de draps i coixins voltaven una cambra especialment destinada per a la conversa entre dames». (*El moble català*, Destino, Barcelona, 1976, pp. 32-42).

(58) El tinell, segons Mainar, constava de dues o més lleixes per tal d'exhibir la vaixel·la o d'una artesa o pastera flanquejada per dos armaris amb tancadura, on se solien posar càntrics i gibrelles, a la sala principal (op. cit., pp. 44 i 49).

radors per a la vaixella del menjador, —un en mal estat—; quatre taules: una gran i antiga de noguer, una de menjador amb cadena⁽⁵⁹⁾, una de plegadissa de dos petges i la meitat d'una altra; dues pasteres —una sense coberta ni fons—; un lligador o tauleta d'ús femení, per a abillar-se⁽⁶⁰⁾; dos arquibancs de dos calaixos i dos bancs dolents⁽⁶¹⁾; dues cadires de costelles (del tipus de tisora o plegadissa) esclafades⁽⁶²⁾; quatre llits de posts i bancs⁽⁶³⁾; quatre barres d'un cortinatge (de llit)⁽⁶⁴⁾; dos poms de pavelló⁽⁶⁵⁾ —un de daurat— i una escaleta⁽⁶⁶⁾. Respecte a l'inventari del segle XV, comprovem la similitud en el nombre i emplaçament de llits (al pastador⁽⁶⁷⁾, a la cambra de la volta, a la de Sant Martí i a la gran o de la torre del mig) i d'arquibancs⁽⁶⁸⁾, i la conservació d'una taula antiga i d'un pastador vell, a més de caixes usades. Hem de destacar com a nous —quant al seu ingrés— el lligador de la senyora, les cadires i els tinells.

(59) J. MAINAR diu que, a la segona meitat del segle XV, les taules de menjador o de *companya* eren grans, formades per dos taulers units amb frontisses, passadors de ferro i cadenes i sostingudes per dos bancs o capitells (op. cit., p. 69).

(60) Després de parlar de les taules més corrents, entre les quals situa les plegadisses, J. MAINAR fa referència a exemplars d'ús més específic, com les pasteres o taules de pastar i el lligador o pentinador, tauleta rectangular, proveïda d'un o dos calaixos per tenir-hi un petit mirall, les pintes, els flascons... (op. cit., pp. 49 i 69).

(61) Op. cit., pp. 37, 51 i 57.

(62) J. MAINAR (op. cit., pp. 52 i 83) assenyala les que apareixen al retaule de Verdú de Jaume Ferrer II (1434) —a l'escena de l'Anunciació, reproduïda al llibre de Josep GUDIOL i Santiago ALCOLEA i BLANCH, *Pintura gòtica catalana*, Polígrafa, Barcelona, 1987, p. 255— o als de Santa Maria de Terrassa i del monestir de Banyoles de Jaume Huguet (circa 1460). Formades amb elements encreuats de doble corba, simulant les quadernes de la carcassa d'una embarcació, constituïen una evolució del faldistori.

(63) Op. cit., p. 58.

(64) El bastiment superior, integrat per quatre pilars i el mateix nombre de barres travesse-res al cim, on encaixaven les vergues de ferro que sostenien les cortines corredisses i dels volants o frisos d'eixalons que els envoltaven, es trobava fixat al xassís del llit (op. cit. p. 59).

(65) S'anomenava així el cobricel, conjunt de peces de tela penjades d'un pom central, a manera de tenda de campanya, que, juntament amb el dossier, les cortines —on podien figurar-hi les armes familiars— i el cobertor guarnia el llit (op. cit., pp. 59-60).

(66) A l'altre inventari hom registrava: vint-i-dues caixes: set de blanques —quatre de grans i una de petita—, tres de vermelles —una davant del llit—, una al peu del llit, una coberta d'herbatge burell, tres encuirades, una folrada de vermell, una altra de ratlles blanques i vermelles, dues folrades de burell i tres cobertes de drap; quatre caixons —dos de nau curts—; vin-i-un cofres: dos de valencians pintats, catorze d'encuirats —alguns sota el llit i altres tocant a la paret—, quatre de ferrats, un de ratlles vermelles i blanques; una plega o armari i un torxer vermell; dues taules de camp; un pastador; dos arquibancs llargs de dos calaixos i tres llits de posts i bancs.

(67) Aquest manca al primer inventari.

(68) Si bé a l'inventari vell es troben a la cambra de Sant Martí, al nou se'ns diu que foren traslladats a la casa de Joan Bargaeta.

La roba constituïa, sens dubte, un conjunt força important, entre la qual ordenem el parament de llit⁽⁶⁹⁾, de taula i dels seients, del terra, l'abillament, els ornaments de les muntures...: vuit matalassos de llana: tres amb funda de canemàs blanc, un blau i blanc⁽⁷⁰⁾, un verd i lleonat i dos de llana fina amb teles de canemàs; quatre màrfegues de palla (d'ordi?); divuit llençols: vuit de tres teles: dos de bri de lli i sis d'estopa —quatre de campanya—, deu de quatre teles —sis de bri de canem i dos de bri de lli—⁽⁷¹⁾; nou flassades: vuit blanques: sis de cardades i dues de borra, i una de cardada vermella; un travesser de fenell; quatre coixins de fluixell o plomissó; una vànova de fullatges grans; una tela de davant de llit reixada; dos cortinatges (de llit): un de bri de canem, reixat, amb quatre peres (senyal heràldic) i un de verd, decorat igualment amb les armes dels senyors; dos pavellons (o cobricels de llit); tres bancals: un de verd i morat, un de colors, amb les armes dels senyors i un de taula verd i negre; nou tovalles: cinc de campanya⁽⁷²⁾ i tres de ginesta primes; nou tovalloles: quatre de bri de canem i cinc d'aiguamans; seixanta tovallons de ginesta; una peça d'unes vuit alnes (uns vuit metres) per a tovallons; quatre canes de lli de pinta per a fer-ne tovalloles; dues catifes de tres rodes; una gonella negra de contrai, vorejada de vellut; unes faldetes morades; tres albèrnies o capots sense mànigues —una de blava i una de frisada negra—; un gipó de vellut negre; dues calces: unes negres i unes de morades d'home; dos robons: un de xamellot i un de contrai; cinc brians: dos de ratllats i tres de negres (de setí, de vellut i de xamellot); un pal·li de vellut negre i setí verd; un hàbit frisat; un mantell frisat negre; un saiet de contrai; dos saions: un de mescla i un de negre; un bonet negre senar; dues cobreatzembles de ras amb els distintius senyorials i una saca de llana burella⁽⁷³⁾.

(69) Respecte a la roba de llit, vegeu J. MAINAR, op. cit., p. 58-60.

(70) J. MAINAR parla del fustany matalasser i de la cotonina amb vies blaves i blanques (op. cit., p. 58).

(71) Pel que fa als de campanya, eren els emprats al «llits individuals i plegadissos, dits de *camp* o de *camí*, solats per corretges o cordatge» (MAINAR, op. cit., p. 59).

(72) De taula de menjador.

(73) L'inventari del segle XV esmenta: quatre tancaportes; cinc cortines; vint-i-sis peces de cortines —deu de ras i cinc blaves—; noranta-sis tapits —vint-i-vuit de tres arbres, un de molts colors i divuit de petits—; sis catifes; deu peces de draps vermells brodats; nou bancals —cinc de ras—; vint draps de ras; vuit tovalles —dues amb ratlles vermelles—; dotze tovallons —deu brodats de moltons—; tres cobertors de llit —dos de vermells, un d'aquests de tafetà i un folrat de negre—; cinc pavellons —dos de vermells, dos blancs i un de ratllat—; onze vànoves; onze llençols —set prims i quatre foradats; vint matalassos: tretze grans —onze blancs, un de vermell i un de teles negres— i set petits de teles blanques, a més dels matalassos i flassades de les cambres de les torres del terrat; una màrfega; tres travessers —dos grans i un de petit—; tretze coixins

Continuem amb els atuells de cuina i altres recipients del celler, de fusta: dos tonells de castanyer, deu bótes: tres de grosses, dues amb aixeta de coure, quatre de mitjanes i una esgavellada, tres carretells, set portadores, quatre barrils de salar peix i una semal; de coure o aram: un perol, una conca, una caldera, una caldereta, dues olles, dues bassines, una copa per a tenir-hi foc i un calderó de pouar; de llautó: dues bassines; de ferro: una paella petita; i de terrissa: gerres —trenta-tres olieres i una de petita—, una fruitera i un pot⁽⁷⁴⁾.

Altres objectes relacionats amb la cuina, el rebost i el celler són: un fogó de ferro, un ast de ferro gran i un de petit, uns estalvis de palma i un brescat de cup⁽⁷⁵⁾.

Hi figuren com a eines de camp: dos sedassos, dos cànecs; un fes; dues destrals i dues retlles.

Entre les armes i peces d'armadura hi consten: tres sarbatanes: una petita de coure i dues de ferro, tres cavalls de ferro, quatre mascles de sarbatana i un cavallet, quatre partisans o alabardes, un capacet, una bavera, cinc fones i dues ballestes amb gafes⁽⁷⁶⁾.

—deu grans vermells plens de fluxell i tres de blancs—; deu coixineres de seda; quatre robes: una llarga de burell, folrada de pell blanca, dues folrades de marja gibelina —una negra i una burella— i una de carmesí brocat sense el folre; una jaqueta burella folrada de pell blanca; dos mantells folrats de blanquet —un negre i un burell—; un mantell de setí negre folrat de marja gibelina; un gipó de carmesí brocat; tres «caltelares»; tres tapagorges; cinc caperons —un trepat folrat de seda, dos negres plans, un blanc i un de grana trepat, folrat de seda—; un papafigo; una turca de xamellot morat folrat de llops cervers i tres barrets de grana —dos mitjans i un de gran—.

En aquesta llarga relació —certament rica pel que fa a l'abillament i amb gran quantitat de tapits i cortines— costa de descobrir-hi coincidències amb l'inventari que estudiem, si no és en els pavellons o en els bancals.

(74) A l'altre inventari s'assenyalen objectes d'estany: vint plats: dotze de menjar, sis de grans i dos de mitjans i tretze peces més, entre grans i petites; de ceràmica: dotze escudelles, un pot i deu gerres olieres; de fusta: quatre bótes —una de mitjana—; de ferro: cinc paelles —tres de grans i dues de petites—; i d'aram: tres olles grans, un calderó gran de galera; un bassí amb anses, tres conques grans —una amb tres peus—. Observem el 1506 un augment de l'activitat agrícola, a través del major nombre de bótes, portadores i gerres olieres.

(75) El precedent inventari inclou: set asts de ferro —quatre de grans i tres de mitjans—; uns clemàstecs; uns llèvens; uns ferros de cuinar i una llossa.

(76) Anteriorment apareixien: tres espases amb beines vermelles; un coltell turc; vint-i-set cuirasses; divuit celades; vuit bacins —dos de plans de llautó, tres rodons i grans i altres de petits—; dos dargons amb carena i anses; nou rodelles amb els rocs —tres en triangle amb bordura dentada o en alternança amb les barres, en un camper quarterejat en creu, després del 1472, en què Joan II atorgà als Requesens el privilegi d'incorporar al seu blasó personal les armes reials, com observem en un escut de la col·lecció Estruch de Barcelona, vegeu MARTÍ DE RIQUER, op. cit., pp. 158-159 i 457—; deu ballestes d'acer, nou aljaves o buiracs amb passadors; nou cints amb les seves sivelles i tres cadenats amb llurs claus. Destaquem que el conjunt estava vinculat amb l'interès que el propietari del castell concedia a les expedicions militars per terra i per mar —allusions a embarcacions: dos caixons curts de nau i un calderó gran de galera—.

Quant als animals de l'estable, s'hi tanquen dues mules per a llaurar: una negra i d'uns cinc anys i l'altra de pèl roig i d'uns deu anys i una somera blanca d'uns quatre anys, proveïdes de les seves corresponents albardes⁽⁷⁷⁾.

Les provisions guardades al castell deuen correspondre als fruits i productes elaborats de les darreres collites. S'hi esmenta vi: prop d'una portadora⁽⁷⁸⁾ i unes deu somades⁽⁷⁹⁾ (uns 1.216 litres); vi grec vell: mitja bóta⁽⁸⁰⁾ (uns 790'4 litres); vi grec novell⁽⁸¹⁾: mitja bóta (altres 790'4 litres); aiguades o vinassa⁽⁸²⁾: una bóta (uns 1.580'8 litres); vinagre: mitja bóta (790'4 litres); most: unes setze càrregues (uns 1.945'6 litres); oli: sis gerres olieres⁽⁸³⁾; oli de basses⁽⁸⁴⁾: tres gerres; ordi: unes trenta quarteres⁽⁸⁵⁾ (uns 2.124 litres); forment: unes setanta quarteres (uns 4.956 litres); mill: una quartera i mitja (uns 106'2 litres); civada: unes cinc quarteres (uns 354 litres); guixes: mitja quartera (uns 35'4 litres) i una altra barrejada amb faves. Es fa igualment al·lusió al pa conservat en un arribanc i a barrils que estaven destinats a salar-hi el peix⁽⁸⁶⁾.

Finalment hem de referir-nos a objectes més o menys curiosos: dues gàbies —una de papagai i una de ferro i fusta verda—; capsetes buides; una pipa; canelobres de taula de llautó⁽⁸⁷⁾ i una post de vidre; documents: lle-

(77) L'inventari vell només ens indica dues «jaïmenteres», un bast de camp i dotze selles —tres de velles i vuit de noves—, quatre de les quals foren donades pel senyor, juntament amb quatre cavalls.

(78) No en podem precisar el contingut.

(79) La somada o càrrega que sumava dos barrils equivalia a uns 121'6 litres.

(80) La bóta contenia tretze càrregues.

(81) S'anomenava així el de bona qualitat: molt dolç, d'elevada graduació i aromàtic, que procedia de raïms grecs. Sobresortien el de la ciutat de Malvasia, a la Morea i el de la cretenca Candia. D'aquí que la malvasia designés qualsevol vi dolç, inclòs el de Candia. Pel que fa als productes vinícoles d'aquesta darrera localitat, eren tan coneguts a través del comerç venecià que fins i tot hom parlava de bótes candiotes.

(82) Hom designava així la vinassa obtinguda de la brisa (pellofes, rapa i pinyolada ja premades al trull) barrejada amb una certa quantitat d'aigua.

(83) N'ignorem la capacitat exacta.

(84) Oli de baixos, de fang o d'infern, és a dir el que s'extreïa de les piques d'obra on anaven a parar les llotades i aigües de les premsades.

(85) La quartera era una mesura d'àrids que corresponia a uns setanta litres.

(86) L'inventari vell cita: set pans de sucre; un pot de ginebre verd; quatre quarteres de farina (uns 283'2 litres); tres quarteres d'ordi (uns 212'4 litres) per a fer mestall (mescla de cereals) per als gossos; una quartera i mitja de mestall (uns 106'2 litres) per a aquells animals; cent quarteres de civada (uns 7.080 litres); unes vint-i-dues quarteres de forment (uns 1.557'6 litres); uns vint-i-cinc barrils de bon vi (uns 442'5 litres); mitja bóta de mena (amb una capacitat d'un quatre somades i un cafís) de bon vi (uns 384'8 litres) i dues bótes de vinagre (uns 1.539'2 litres) per a la companya i deu gerres d'oli bo.

(87) Si bé no se indica el nombre, se'n citen cinc a l'inventari vell.

tres; quatre llibres en pla de lletra antiga i escriptures (cartes de pergami i processos)⁽⁸⁸⁾ i obres d'art: quatre retaules —un de pedra, amb el crucifix i dues imatges, un amb la Verònica, un altre dedicat a Sant Cristòfol i un darrer a Sant Onofre—; una portalera de ras amb personatges i un pal·li pintat, amb Santa Anna (?) i les seves filles⁽⁸⁹⁾.

CONCLUSIONS

De la lectura atenta del document que publiquem a continuació i dels altres que només referenciem i interpretem, sense oferir-ne la transcripció íntegra, els quals superen la vintena, es desprenen una sèrie de punts que mereixen ser subratllats.

En primer lloc, ens revelen la identitat dels successius propietaris del castell d'Altafulla, a la mort de Lluís de Requesens i de la seva muller Violant, que el posseïren durant un període que desconexem (a partir de la fi de la guerra de Catalunya?) i deixaren tres fills. Francina, que romangué soltera, traspassà a Barcelona sense testar, la qual cosa motivà la reclamació dels seus béns pel seu germà Pere (1492). Aquest, que era l'únic baró, heretà la senyoria altafullenca, però es veié obligat a cedir temporalment el castell i el lloc de la Nou a la seva altra germana Isabel (1486), com a permuta de la llegítima. Els recuperà, però, l'any 1491, encara que, el 1496, a causa d'una greu malaltia, nomenà hereva universal la seva anterior donatària. Poc després de la defunció de Pere, Isabel decidí de transmetre el seu patrimoni a Perot de Castellet i de Requesens, amb l'obtenció de certes compensacions que garantissin la seva supervivència. L'hereu posterior seria Lluís de Castellet i d'Icart (després de 1522). Com podem observar, els canvis de mans foren veritablement complexos durant aquests pocs anys que hem tractat, per la qual cosa no ens hem d'estranyar de les dificultats en escatir els traspassos anteriors.

És interessant també de fixar l'origen de la muller de Pere de Requesens, de la qual inicialment tot just en sabíem el nom, Violant. El llinatge era suggerit només per l'aplicació de quatre peres en diferents mostres de roba, combinades amb les armes del senyor del castell (tres rocs en triangle i bordura dentada o, posteriorment al 1472, un camper quarterejat en

(88) A l'inventari anterior s'esmenten dos caixons d'escrits, una caixa folrada de vermell plena de sacs de cartes i un caixó de nau amb cartes i papers.

(89) L'inventari inicial recull també una botzina de caça.

creu, amb tres rocs, voltats per una filiera dentada o engrelura, en alternança amb les barres). Arran d'un document del 1507, determinem que es tractava de Violant de Muntanyans, família amb la qual s'enllaçà igualment Berenguer Joan de Requesens i Joan, a través de les segones esposalles.

De forma més o menys secundària, hem descobert al·lusions a notables personatges, com l'arquebisbe Hernández de Heredia, la reina Caterina de Navarra, el recaptador de la Inquisició, Jaime de Larán y Arenas, el prior dels Dominics, fra Francesc Benet, el procurador reial de la ciutat i del camp de Tarragona, Gonzalo de Bañuelos, de l'Ordre de Montesa i a diversos llocs com els castells de Constantí, Torredembarra, Tamarit, Vespeïlla, Montoliu, Ferran, o Mas Rabassa, Riudecols, Monnars i Els Mangons, una de les Falde de Tarragona.

Pel que fa a l'estudi de l'edifici senyorial d'Altafulla, l'obligació d'anar traçant un itinerari des de l'entrada al nivell superior, a fi de ressenyar escrupulosament el conjunt d'objectes i aliments que contenia, ens ofereix un esquema aproximat de la situació de les diferents estances i de la seva destinació. Resulta curiós de confrontar el recorregut amb el presentat a l'inventari anterior (1460-1467), que n'invertia el sentit, ja que en aquella època era ocupat. Tot i que retrobem denominacions similars, registrem alguna variant. Cal considerar la referència a l'estat deplorable de la construcció, la qual té òbviament a veure amb els violents esdeveniments sobrevinguts amb anterioritat a les terres catalanes, davant l'enfrontament dels partidaris i dels rebels a la monarquia forània representada per Joan II.

Examinant detingudament la llista d'elements anotats i comparant-la amb la precedent de què disposem, es fa palesa una transformació de l'activitat principal, la militar, a favor de les tasques d'explotació agrícola, la qual queda parcialment reflectida en el canvi de la utilització de l'espai, a més de la reducció considerable de les armes, armadures i objectes navals a l'abast. Així mateix, les al·lusions a les cavalleries són substituïdes per cites d'animals de treball. Aquelles no només devien ser emprades als combats, sinó que també eren indispensables per als apreciats exercicis cinegètics, amb acompanyament de canilles. Quant al mobiliari, hom adverteix una sensible disminució de les caixes i cofres, caracteritzats pels folres de teixit i de cuir. Tanmateix, sobresurten altres peces de nova adquisició o trasllat, com, per exemple, les cadires de costelles, el lligador de la senyora o els tinells, que denoten un cert luxe, al costat dels elements de caràcter rural. Si bé les indicacions de la indumentària i de la roba en general recullen alguns detalls més concrets tocant a mides, tècnica, color o motius,

aquests són pràcticament absents quan es tracta d'altres objectes com obres d'art de caràcter devocional: retaules, imatges, pal·lis (no citats a l'altre inventari), dels quals sols s'expressa la dedicació o els propis mobles. El text ens proporciona un llarg repertori d'atuell i estris d'ús diari a la cuina, no mancant tampoc alguna curiositat o tret exòtic (una gàbia de papagai o una pipa). *En darrer terme, representen una nova aportació per a la investigació dels productes de conreu i consum locals del principi del segle XVI les mencions a diversos tipus de vi (com el grec, vell i novell), d'oli, cereals i altres fruits, juntament amb els seus recipients.*

Isabel Companys i Farrerons
M. Joana Virgili i Gasol

APÈNDIX DOCUMENTAL

1506, octubre, 26 i desembre, 28. Altafulla.

Inventari dels béns del difunt Pere de Requesens, trobats a la casa de Joan Bargaeta i al seu castell d'Altafulla.

A.H.T., Tarragona, Manual Notarial de Joan Comes (1500-1520), sig. 4.

fol. 100

A l'angle superior esquerre, hom llegeix: «Inventarium de mossèn Pere de Requesens».

fol. 100 v.

«Inventarium de bonis et hereditate nobilis domini Petri de Requesens. quondam domini de Altofoleo, factum per dominas Ysabelem de Requesens, domicellam, eius sororem et germanam ac illius heredem et donatariam et Yolantem eius uxorem tanquam tenens et possidens iuxta constitutionem hac nostram et cetera, quod fecerunt concorditer sine preiudicio alterius ipsarum et sub prestationibus assuetis et fuit inceptum die lune XXVI^a octobris anno Domini millesimo .D.VI°., in dicto loco de Altofoleo, de licentia vicarii, notarii publici eiusdem loci.

Et primo in domibus Joannis Bargueta dicti loci de Altofoleo, in quibus dictus nobilis defunctus suum fovebat domicilium et habitationem propter dirruptionem sui castri, in quibus domibus obiit, fuerunt inventa bona sequentia:

En la cambra hon morí:

Primo, hun parell de matalaços de lana, ab les cubertes y sotanes de canamís blanch.

Item, hun parell de lençols de tres teles de bri de lli.

Item, hun parell de flasades cardades blanques usades».

fol. 101

Al marge superior esquerre, consta novament: «Inventarium de mossèn Pere de Requesens».

«Die sabbati, inter tertiam et quartam horas post meridiem ipsius diei intus .XXVIII. decembris anno predicto millesimo D.VI. fuit processum ad perficiendum predictum inventarium, presentibus Salvatore Montoliu, paratore et Joanne Clofent, textore ac Joanne Bergueta, maiore dierum.

Et primo, en lo entrant del dit castell, en lo pati, foren trobats los béns següents:

Primo, una sarabatana de coure petita e dos altres sarabatanes de ferro dolentes.

Item més, hun parol de coure, vi de tinensa de una portadora o per aquí, plantat en lo entrant del dit pati.

Item, tres caxes dolentes, la huna ab cubertor y les altres sens cubertes.

Item, quatre barres, que és un bastiment de hun cortinatge.

Item, una cadira de costelles esclafada.

Item més, una taula de noguer antiga gran.

En la stabla, que és a l'entrant del dit pati:

Primo, dues mules de lauró, la huna de pèl negre y l'altre de pèl roig, ab les albardes e ha la huna circa cinch anys y l'altra deu anys o per aquí.

Item, una somera blancha de circa quatre anys, ab huna albarda.

Més, ab huna sitga que és en lo pati del dit son castell, en què són circa XXX quarteres ordi.

En lo seller, que és a l'entrant del dit castell, a mà squerra, foren trobades les coses següents:

Primo, dos tonells de castanyer plens de vi que hi pot haver circa deu somades, ab los dos.

Més, una bóta grossa plena de vi de tinença de circa XIII càrregues, plena de most.

Item, una bóta plena de ayguades, ab una axeta de coure de què beuen.

Item, dues bótes grosses buydes de tinença de XIII càrregues quiscuna o per aquí.

Item, dues miges bótes plenes de crech, la hu vell y l'altre novell.

Item més, miga bóta plena de vinagre.

Item, miga bóta buyda.

Item, una esgavallada de tres càrregues.

Item, hun carratell de miga càrrega buyt.

Item, huna bóta, ab sa axeta de coure, plena de most, que beuent de tres càrregues».

fol. 101 v.

«Item, dos carratells buyts.

Item, dos banchs dolents.

Item, una conqua de aram de tinell.

Item, una caldera de aram.

Item, una stàvia de palma e una portadora, tot usat.

E més, en la presó, que és contigua al seller predit:

Primo, sis gerres olieres plenes de oli.

Item, tres gerres plenes de oli de basses.

Item, XXIII gerres olieres buydes e una petita.

Item, quatre barrils de salar peix buiys.

En lo pastador, que és al muntant de dit castell, a man dreta:

Primo, huna pastera sens cubertor ni sòl.

Item, una caxa dolenta sens cubertor.

Item, una màrfega ab sos banchs y posts, plena de palla, en què ha hun parell de lansols de stopa de tres teles usats y dues flassades de borra blanques usadés y dolentes, ab hun travasser ple de fenyell.

Item, hun fogó dolent de ferro sens sòl.

E més, en la cambra dita de la volta, que és al pujant de dit castell, a man dreta:

Primo, forment LXX quarteres o per aquí.

Item, una estrada groga ab dos caxons, en què ha I quartera miga mill.

Item més, una altra strada de dos caxons en què ha miga quartera guixes.

Item, una caxa de noguer buyda.

Item, hun llit, ço és una màrfega plena de palla ab posts y banchs.

Item, dos malafs (sic) de llana ab cubertes, lo hu blaves y blanques y l'altra verdes y lahonades.

Item, una gàbia de papagai.

Item, hun ligador de la senyora.

Item, hun pom de pavalló.

Item, hun retaule de pedra ab lo crucifixi y dos ymages».

fol. 102

«En la sala de dit castell:

Primo, una estrada groga de tres calaxos dolenta y tota esclafada.

Item, dos tinells, lo hu bo y l'altre dolent.

Item, tres cavalls de ferro.

Item, quatre mascles de sarabatana ab hun cavallet.

En la cambra dita de Sant Martí, qui és en la dita sala:

Primo, hun cofre dolent ab son pany, buyt.

Item, una caxa blanca buyda.

Item, una strada de dos caxons buyda.

Item, hun llit, ço és una màrfega plena de palla, ab son travasser, banchs y posts.

Item, una cadira de costelles dolenta.

Item, circa cinch quarteres o per aquí de sivada.

Item, miga taula.

En la cambra gran, dita de la torra del mig:

Primo, hun lit, ço és una màrfega plena de palla, ab ses posts y banchs.

Item, una vànova gran de fullatges.

Item, una flassada cardada blanca.

Item, una gàbia de verga de ferro ab barres de fust verda.

Item, una saqua de llana burella que pot ésser dos robes.

Item, hun ast de ferro gran e altre petit.

Item, quatre partasanes.

Item, hun cortinatge de tela verda, ab les armes del senyor y de la senyora que són quatre peres.

Item, hun cabasset y una bavera, tot rovellat.
 Item, hun cofre vert de forma major, en què ha la nosa següent:
 Primo, dos pavallons y hun cortinatge de bri de cànem de dos enpua,
 raxat de fileta, que són quatre peres.
 Item, una gonella de contray negre, ab perfil de vellut negre.
 Item, unes faldetes morades y una albèrnia blava e hun gipó de vellut negre y hun pom daurat de pavalló y unes calses negres dolentes».

fol. 102 v.

«Item, mig cofre groch, ab letres y unes capsetes buydes.
 Item, hun altre cofre tenat y vert, en què ha la roba següent:
 Primo, tres tovalles de companya esinagnades.
 Item, una tela devant lit raxada de randa de filleta.
 Item, quatre tovalloles bri de cànem.
 Item, unes tovalles de ginesta de companya.
 Item, unes tovalles de ginesta primes.
 Item, hun parell de lansols de quatre teles de tela usats.
 Item, hun parell lansols ja usats bri de cànem de quatre teles.
 Item, hun parell lansols bri de cànem ja usats quatre teles.
 Item, hun parell lansols bri de lli de quatre teles.
 Item, dos parells de lansols de stopa de companya de tres teles.
 Item, hun altra coffre vert y tenat.
 Primo, hun bancal vert y tenat.
 Item, hun altre bancal de colós, ab les armes dels dos.
 Item, una portalera de ras ab personatges.
 Item, altre cofret vert y tenat.
 Primo, dos cobriadsembles de ras, ab les armes dels dos.
 Item, una catifa de tres rodes.
 Item, quatre llibres en pla de letra antiga molt dolents.
 Item, hun caxonet petit ple de guixes.
 Item, dos caxes dolentes, en les quals sta circa huna cortera entre guixes y faves.
 Item, caxó ple de scriptures, ço és cartes de pregamí y processos.
 Item, caxonet petit pintat buyt.
 Item, una paella petita nova.
 Item, hun rataula en què és la Varònica.
 Item, huna post de vidre, en què ha V fones, hun pot, una pipa y huna fruytera».

«La roba trobada en la casa del senyor en Bergueta a hon està de present la dita senyora:

Primo, una pastera ab dos sedassos y una escaleta.

Item, una caldareta petita d'aram.

Item, una olla de coure que diu la senyora és seva.

Item, una olla de aram.

Item, una bassina de aram.

Item, una basina de lautó.

Item, una basina de aram dolenta.

Item, una basina de lautó petita de la senyora.

Item, canalobres de lautó de taula.

Item, una taula de menjar ab cadena trencada.

Item, una altra taula plegadissa ab dos petges.

En huna cambra de la casa del dit Bergueta:

Primo, dos matalafs de lana fina ab cubertes de canamàs blanchs.

Item, dos flassades cardades blanques.

Item, hun parell de lansols de quatre teles bri de cànem.

Item, hun artibanch de dos caxons, en què ha la roba següent:

Primo, dues tovalles de ginesta primes.

Item, una peca torcaboques, que són circa VIII almes.

Item, sinch tovalloles d'ayguamans.

Item, hun bancal de taula vert y negre.

Item, unes tovalles e LX torcaboques de ginesta.

Item, una copa de aram per a tenir foch.

Item, huna caxa blanca.

Primo, hun ropó de xamellot dolent.

Item, quatre canes de drap de li de pinte de tovalloles.

Item, hun dos brians verjats ja usats de la dita senyora.

Item, hun pali de vellut negre y setí vert.

Item, hun àbit friset.

Item, ropó de contray e una albèrnia e hun sayet de contray.

Item, dos brians, és hu de setí negre y l'altre de vellut negre.

Item, hun brial de xamellot negre.

Item, hun mantó friset negre».

fol. 103 v.

«Item, hun sayó de mescla.
Item, hun altre sayó negre.
Item, unes calses de home morades.
Item, hun bonet negre senar.
Item, una albèrnia frisada negre.
Item, una flassada cardada blanca.
Item, una flassada vermella dolenta cardada.
Item, hun matalaf dolent.
Item, hun rataule de Sant Cristòfol.

En l'altre cambra:

Primo, huna catifa de tres rodes.
Item, unes tovalles de companya.
Item, quatre coxins de fluxell.
Item, hun matalaf ab cubertes blanques, dolent.
Item, hun artibanch de dos caxons, en què sta lo pa.
Item, hun rataula en què és Sant Onofre.
Item, pali de tela en què ha pintat Sant Ana y totes ses filles.
Item, dos ballestes ab gafes.

En la torra dita del cup, que és de pedra:

Primo, tres parells de portadores e huna samal.
Item, hun brescat de cup dolent.
Item, dos càvechs dolents.
Item, hun fes.
Item, dos destrals.
Item, dos relles y dues cordes de cànem.
Item, hun caldaró de aram de poar aygua.

E més, la baronia de Altafulla y de la Nou, ab totes propietats et cetera.

E més, lo censal de la ciutat que són (en blanc) sou.

Fuit perfectum et cetera, protestationibus et cetera. Signa proprie dictorum».